

Millî ve Kültürel Bir Değer Olarak Süleyman Çelebi, Vesîletü'n-Necât ve Mevlit Geleneği: Üniversite Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma

Suleyman Celebi, Vesiletu'n-Necât and The Mawlid Tradition as a National and Cultural Value: a Case Study on Turkish University Students

Süleyman Doğan¹ , Lütfullah Çelikten²

¹Prof. Dr. Yıldız Teknik Üniversitesi, Fen-
Edebiyat Fakültesi, İstanbul, Türkiye

²Dr. Öğr. Üyesi, İstanbul 29 Mayıs Üniversitesi,
Eğitim Fakültesi, İstanbul, Türkiye

ORCID: S.D. 0000-0003-1825-2583;
L.Ç. 0000-0002-5300-9936

Sorumlu yazar/Corresponding author:

Lütfullah Çelikten,
İstanbul 29 Mayıs Üniversitesi, Eğitim Fakültesi,
İstanbul, Türkiye

E-mail: lcelikten@29mayis.edu.tr

Başvuru/Submitted: 30.09.2022

Revizyon Talebi/Revision Requested: 08.12.2022

Son Revizyon/Last Revision Received: 11.12.2022

Kabul/Accepted: 18.12.2022

Atıf/Citation:

Doğan, S., Çelikten, L. (2022). Millî ve kültürel bir
değer olarak Süleyman Çelebi, Vesîletü'n-Necât ve
mevlit geleneği: üniversite öğrencileri üzerine bir
araştırma. *TUDED*, 62(2), 605–620.
<https://doi.org/10.26650/TUDED2022-1182704>

ÖZET

Mevlit geleneği, Türk-İslam coğrafyasında Hz. Peygamber'in doğumu ve peygamber sevgisinin bir nişanesi olarak dinî hayatın ayrılmaz parçalarından birisidir. Süleyman Çelebi tarafından yazılan ve halk tarafından daha çok “Mevlit” olarak bilinen ve asıl ismi “Vesîletü'n-Necât” olan eser, mevlit geleneğinin en çok beğenilen, sevilen ve okunan eserlerinden birisidir. Bu çalışmada, toplumun genç ve aydın kuşağını oluşturan üniversite öğrencilerinin İslami Türk Edebiyatının önemli isimlerinden Süleyman Çelebi ve eseri Vesîletü'n-Necât özelinde mevlit geleneği hakkındaki görüşlerini tespit etmek amaçlanmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu, 2021-2022 öğretim yılında farklı fakülteelerde öğrenim gören üniversite öğrencileri oluşturmaktadır. Araştırma nitel araştırma desenlerinden olgu bilim araştırması olarak tasarlanmıştır. Araştırmada veri toplama aracı olarak açık uçlu sorulardan oluşan görüşme formu kullanılmıştır. Araştırmada ulaşılan sonuçlara göre üniversite öğrencilerinin Türk kültüründe önemli bir yeri bulunan Süleyman Çelebi ve onun eseri Vesîletü'n-Necât özelinde mevlit geleneğine hâkim oldukları görülmüştür. Öğrencilerin hem edebî hem de sosyo-kültürel anlamda Süleyman Çelebi ve eserini bildikleri, yazılış amacının farkında oldukları ve bu iki ismi Türk – İslam dünyasının bir değeri olarak gördükleri söylenebilir. Bununla birlikte hayatlarında Süleyman Çelebi, Vesîletü'n-Necât ve mevlit törenleri ile hiçbir şekilde karşılaşmamış öğrencilerin de bulunduğu görülmüştür. Bu vesileyle bu geleneğin öncüsü Süleyman Çelebi ve eseri Vesîletü'n-Necât'ın tanınması, tanıtılması ve yaşatılmasına yönelik çeşitli faaliyetlerin gerçekleştirilmesi önerilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Süleyman Çelebi, Vesîletü'n-Necât, Mevlit, Mevlit Geleneği, Üniversite Öğrencileri

ABSTRACT

This research paper aims to determine the opinions of Turkish university students about the tradition of mawlid literature, and in particular, Süleyman Çelebi's *Vesîletü'n-Necât*, an important work in Islamic Turkish literature. The study group of the research consists of university students studying in different faculties in the 2021-2022 academic year. The research was designed as a phenomenological research. An interview form consisting of open-ended questions was used as a data collection tool in the research. The results show that the university students have a command of the mawlid tradition, and in particular Süleyman Çelebi and his work *Vesîletü'n-Necât*, and see them as holding an important status in Turkish culture. It can be said that

students know Süleyman Çelebi and his work in both literary and socio-cultural terms, are aware of the purpose of its writing, and see these two names as important in the Turkish-Islamic world. However, there were also students who had never encountered Süleyman Çelebi, Vesîletü'n-Necât or attended a mawlid ceremony. Therefore, it is proposed to carry out various activities for the recognition, promotion and survival of Süleyman Çelebi, the pioneer of this tradition, and his work Vesîletü'n-Necât.

Keywords: Süleyman Çelebi, Vesîletü'n-Necât, Mevlit, Mawlid Tradition, University Students

EXTENDED ABSTRACT

The Mevlit/Mawlid, the traditional celebration of the birth of the Prophet and an occasion to demonstrate love of the prophet, is an inseparable part of religious life in the Turkish-Islamic geography. This tradition is a reflection of faith within the framework of social, cultural and religious values in the Islamic world. The foundation of the mawlid tradition consists of reading verse and prose literary texts about the birth of Muhammad, his family, prophetic qualities, miracles, morality that serves as a paradigm for believers, and various periods of his life and his death. The work “Vesîletü'n-Necât”, more widely known by the public as “Mevlit,” by Süleyman Çelebi is one of the most admired, loved and read works of the mawlid tradition. Although there are many works in the genre of mawlid, “Vesîletü'n-Necât” is the most famous and the first work of its kind written in Turkish. Süleyman Çelebi’s plain and effective language helped make it one of the main works of the mawlid tradition. Süleyman Çelebi was born in Bursa in 1409. Sources report that he was the imam of the Dîvân-ı Hümâyün for a while before being appointed as the Imam of the Bursa Grand Mosque. It is generally accepted that the poet, who is claimed to be Mevlevî or Halvetî, died in 1422, as indicated by the composition of “râhat-ı ervâh.” In Turkish society, apart from the birthday/night of the Prophet and religious ceremonies, “Mevlit” is also read at other ceremonies such as births, deaths, marriages and circumcisions and sending off soldiers. In terms of these practices, the ceremonies of mawlid have become not only a religious practice, but also a socio-cultural value and have an important role in value transfer. Given the guiding and integrating effect of values in social life, it can be said that mevlit is a tradition that unites Turkish society and incorporates national and spiritual root values. This research aims to determine the opinions of university students, who constitute the young generation of intellectuals in society, about the tradition of mawlid, and in particular, Süleyman Çelebi and Vesîletü'n-Necât. The research was designed as a phenomenological research. The study group consists of students at different faculties and grade levels studying at various universities in Istanbul. In the study, easily accessible case sampling was preferred in selecting the study group. In order to collect data for the research, an open-ended question form was prepared for the students by the researchers. The open-ended question form consists of two parts. The first part contains questions regarding personal demographic information, while in the second part, there are questions divided into “Self-Status Assessment” and “Süleyman Çelebi, Vesîletü'n-Necât and Mawlid as a Value.” The obtained data was subjected to content analysis with an inductive approach. The research paper aimed to determine the knowledge of the students about Süleyman Çelebi, Vesîletü'n-Necât and the tradition of mawlid, and whether they had attended any mawlid ceremony before. When the data obtained was examined, it

was concluded that a little more than half of the students had knowledge about Süleyman elebi and his work Vesîletü'n-Necât. Thus, the majority of the students have participated in a mawlid ceremony before. The fact that the majority of the students have been in some form of mawlid ceremonies at some point in their lives is an important indicator of the fact that the mawlid tradition is an important value in Turkish-Islamic society. As a second value in the research, it aimed to determine students' views on Süleyman elebi, his work Vesîletü'n-Necât and mawlid ceremonies. When the data obtained were examined, it was seen that the words used by the students in their opinions about these names were "Hz. Muhammed, divan poet, mawlid, scholar, great mosque, Turkish, prophet, special, emotional, famous, poetry, Celebi, esotericism (Bâtinîlik), religious poet, imam, death, birth, circumcision, love, literature, Bursa, morality, eulogy, " The expressions that the students emphasized the most were about the Prophet Muhammad and the poet's love for him. Secondly, various questions were asked to the students in the context of direct values. The study aimed to determine what values the mawlid tradition reflects and its place in the context of socio-cultural values. After evaluating the data, it was determined that the students mostly used the concepts of "love, morality, unity and solidarity, truthfulness, trust, goodness, beauty, mysticism." It can be seen that they draw attention to the existence of Islamic and human values.

GİRİŞ

Mevlit geleneği, Türk-İslam coğrafyasında Hz. Peygamber'in doğumu ve peygamber sevgisinin bir nişanesi olarak dinî hayatın ayrılmaz parçalarından birisidir. İslam dünyasında sosyal, kültürel ve dinî değerler çerçevesinde inancın duyuşsal bir yansıması örneği olan bu gelenek; ibadetiyle, musikisiyle, ikramıyla, cemiyetiyle tarihî süreçte çok derin ve yaygın bir muhtevaya sahiptir (Najmuldeeni, 2021). Mevlit, sözlük anlamı itibarıyla Arapça'da "doğum zamanı ve yeri" anlamına gelmekte olup (Aksoy, 2007, s.323), özü itibarıyla "Hz. Muhammed'in doğumu bayramı"nı ifade etmektedir (İzeti, 2007, s.350). Mevlit geleneğinin temelini Hz. Muhammed'in doğumunu, ailesini, peygamberlik vasıflarını, mucizelerini, müminlere örnek gösterilen ahlâkını, hâl ve davranışlarını, hayatının çeşitli devrelerini ve vefatını konu edinen manzum ve mensur edebî metinlerin okunması oluşturmaktadır. Bu mevlitler arasında en çok beğenilen, sevilen ve okunan eser Süleyman Çelebi tarafından 1409 yılında kaleme alınan "Vesîletü'n-Necât" isimli eserdir.

Süleyman Çelebi, İslami Türk Edebiyatı'nın belli başlı mesnevi şairlerinden birisidir. Yazılı kaynaklara göre 1351 yılında Bursa'da doğduğu kabul edilmektedir (Pekolcay, 2004). Sultan Bayezid döneminde Divan-ı Hümayun imamı olarak görev yapmış, Emir Buhârî'nin tavsiyesi üzerine daha sonra Bursa Ulu Camii imamlığına getirilmiştir (Kurt, 2006). Halk tarafından "Mevlit" adıyla anılan eseri Vesîletü'n-Necât, Süleyman Çelebi'nin bilinen tek eseridir ve kelime anlamı itibarıyla "Kurtuluş Vesilesi" anlamına gelmektedir (Pekolcay, 2018). Vesîletü'n-Necât, kendisinden önce ve sonra yazılan mevlitler arasında açık ve sade bir Türkçe ile yazılması bakımından özel bir yere sahiptir. Vesîletü'n-Necât, sehl-i mümteni örneği olarak tabir edilir (Pala, 2002, s.325). Dolayısıyla Vesîletü'n-Necât edebî sanatların kullanılışı ve motiflerinin inceliği açısından yazarına mahsus ve orijinal bir eser niteliği taşımaktadır. Kemikli'ye (2018) göre mevlit türünde yüzlerce eser yazılmasına rağmen hiçbirisi Süleyman Çelebi'nin eseri gibi geniş kitlelere yayılmamış ve başka eserlere ilham verme imkânına sahip olamamıştır. Ayrıca Vesîletü'n-Necât, yalnızca bir şiir ya da mevlit kitabı olmanın ötesinde özünde peygamberimizin güzel yaşamını barındırdığı için ahlâki öğütleri bünyesinde barındıran bir ahlâk kitabı olarak nitelendirilecek bir eserdir (Akdağ, 2008). Mermer'e (2022) göre Vesîletü'n-Necât, onun deyimiyle evrenin ekseni olduğu düşünülen Demirkazık Yıldızı (axis mundi) olmaya müsait eserlerden biridir. Çünkü Vesîletü'n-Necât birçok sanatkâra örnek teşkil etmiş, Müslüman toplumda bir şuur bilincinin oluşmasına katkı sağlamıştır.

Başlangıç yılları Mısır Fatımîleri zamanına (M. 910-1171) kadar uzanan mevlit törenleri, ilk zamanlarında Peygamber Efendimiz'in doğumunun kutlanması amacıyla gerçekleştirilse de daha sonraları din büyükleri ve imamlar için (Efe, 2009) ve diğer dinî özel gün ve gecelerde (Karataş, 2008) gerçekleştirilen bir tören haline gelmiştir. Günümüzde ise mevlitler, Türk-İslam coğrafyasında dinî merasimler dışında doğum, vefat, evlenme ve sünnet düğünleri, asker uğurlama gibi zamanlarda da okunmakta ve bu uygulamalar dinî bir tören olarak görülmektedir. Bu yönüyle mevlit törenleri, Türk dünyasının zengin kültürel birikimleri

içerisindeki seçkin uygulamalardan birisidir (Uraler, 2020). Kent ve kırsal bölgelerde içeriği ve yapısı zaman zaman farklılıklar gösterse de (Alvan ve Alvan, 2016) mevlit törenleri köklü geçmişi ve oluşturduğu manevi iklim ile Türk toplumu için dini bir uygulama olmaktan çok millî ve kültürel bir değer niteliğindedir. Mevlit geleneğinin Türk ve İslam coğrafyasındaki rolü itibarıyla bu araştırmada, toplumun gen ve aydın kuşağını oluşturan niversite ğrencilerinin İslami dönem Türk edebiyatının önemli isimlerinden Süleyman elebi ve eseri Vesiletü'n-Necât özelinde mevlit geleneği ve rolü hakkında bilgi, duygu ve düşüncelerini tespit etmek amaçlanmıştır. Bu amaı itibarıyla çalışma literatürdeki diğer araştırmalardan bazı özellikleri açısından farklılaşmaktadır. Bunlardan birincisi, çalışmanın örnekleme ve kapsamı dolayısıyla nispeten sınırlı sayıda ele alınan bir konuyu işlemesidir. İkincesi ise, 2022 yılının UNESCO tarafından Süleyman Çelebi Yılı ilan ettiği zaman dilimi içerisinde gerçekleştirilmesidir. Bu zellikleri nedeniyle çalışmanın özgün ve farkındalık yaratıcı bir niteliğinin olduğu değerlendirilmektedir. Ayrıca alışma, Süleyman elebi ve mevlit geleneği özelinde millî ve kültürel değerleri bilimsel bir bakış açısıyla ele alması vesilesiyle değerler eğitimi kapsamındaki çalışmalar başta olmak üzere gelecek benzer çalışmalara örnek teşkil edecektir.

1. Yöntem

1.1. Araştırma Deseni

Bu araştırma nitel araştırma yöntemlerinden olgu bilim desenine göre temellendirilmiştir. Olgu bilim araştırmaları bir olgu, durum veya olayın tüm boyutlarının olduğu gibi derinlemesine incelenmesine ve bireyin yaşantılarını algı, görüş ve düşüncelerini ortaya çıkarmaya yöneliktir (Yıldırım ve şimşek, 2016). Bu desende genelde şu iki soruya yanıt aranır (Creswell, 2013): Bu olguya ilişkin algı/deneyimler nelerdir? Bu olguya ilişkin deneyimlerin meydana geldiği ortam ve koşullar nelerdir? Bu araştırmada üzerinde durulan olgular Süleyman elebi ve eseri Vesiletü'n-Necât ile birlikte mevlit geleneğidir.

1.2. Çalışma Grubu

Araştırmanın alışma grubunu İstanbul'da yer alan çeşitli üniversitelerde öğrenim gören farklı fakülte ve sınıf düzeylerindeki öğrenciler oluşturmaktadır. Araştırmada alışma grubunun seçiminde kolay ulaşılabilir durum örnekleme tercih edilmiştir. Kolay ulaşılabilir durum örnekleme, araştırmacıların kendisine ve erişime yakın durumu seçmesidir (Yıldırım ve şimşek, 2016). Öğrencilere ait çeşitli demografik bilgiler Tablo 1'de sunulmuştur.

Tablo 1. Çalışma Grubuna Ait Demografik Bilgiler			
Demografik Değişkenler		Frekans (f)	Yüzde (%)
Cinsiyet	Erkek	20	17
	Kadın	98	83
Öğrenim Gördüğü Üniversite	Yıldız Teknik Üniversitesi	39	33
	Üsküdar Üniversitesi	79	77
Öğrenim Gördüğü Fakülte	İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi	39	33
	Sağlık Bilimleri Fakültesi	79	77
Öğrenim Gördüğü Bölüm	Ergoterapi	32	27
	Sağlık Yönetimi	47	40
	Sosyoloji	39	33
Sınıf	1. sınıf	30	25
	2. sınıf	24	20
	3. sınıf	50	42
	4. sınıf	14	13
Yaş	20 ve altı	33	28
	21	36	31
	22	26	22
	23 ve üstü	23	19
Toplam		118	100

1.3. Verilerin Toplanması ve Analizi

Araştırmada ilk olarak etik incelemenin gerçekleştirilmesi amacıyla Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırmaları Etik Kuruluna başvurularak 03.10.2022 tarihli toplantıda 2022.10 sayılı etik kurul onayı alınmıştır. Araştırmada verilerin toplanması amacıyla araştırmacılar tarafından öğrencilere yönelik açık uçlu soru formu hazırlanmıştır. Hazırlanan sorular ve açık uçlu soru formunun uygunluğuna ilişkin olarak üç alan uzmanının görüşlerine başvurulmuş ve forma son hali verilmiştir. Açık uçlu soru formu iki bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde kişisel demografik bilgileri içeren sorular yer alırken ikinci bölümde “Öz Durum Değerlendirmesi” ve “Bir Değer Olarak Süleyman Çelebi, Vesîletü'n-Necât ve Mevlit” bölümlerine ayrılmış sorular yer almaktadır. Araştırmacılar tarafından hazırlanan görüşme formu daha sonra öğrencilere dijital araçlar kullanılarak iletilmiş ve tekrar aynı yöntemle toplanmıştır. Öğrencilere araştırmanın amacı hakkında bilgilendirme yapılarak görüşme formunu doldurmaları için 1 haftalık bir süre verilmiş ve bu süre içerisinde gelen tüm yanıt formları araştırmaya dâhil edilmiştir.

Elde edilen veriler daha sonra tümevarımsal bir yaklaşımla içerik analizine tabi tutulmuştur. İçerik analizi gerçekleştirilmeden önce, araştırmacılar tarafından birisi kodlayıcı araştırmacı olarak belirlenmiştir. Kodlayıcı araştırmacı, dijital ortamda toplanan verileri basılı hâle getirerek

düzenlemiştir. Basılı hâle getirilen veriler kodlayıcı araştırmacı tarafından incelenerek anahtar kelimeler belirlenmiştir. Anahtar kelimelerin bir araya getirilmesiyle kodlar ortaya çıkarılmış ve doğrudan alıntılarla kodların aydınlatılması sağlanmıştır. Bu işlemin ardından ortak yönleri bulunan kodların bir araya getirilmesiyle kategoriler/temalar oluşturulmuştur. Bölümlerde soru kökleri ile kategoriler uyumlu olduğu için doğrudan tema olarak alınmıştır. Verilerin sunumunda öğrenciler sırasıyla kendi içlerinde birden başlanarak rakamlarla kodlanmış ve öğrenciyi temsil eden (Ö) harfi kullanılmıştır. Ayrıca doğrudan alıntı yapılan katılımcının kodu ile birlikte demografik bilgileri de belirtilmiştir. Son olarak elde edilen verilerin analizi ve ulaşılan sonuçlar hem diğer araştırmacı hem de dış uzman tarafından uygunluğu konusunda değerlendirilmiş ve böylece verilerin güvenilirliği sağlanmak istenmiştir. Nitel analizlerin nasıl gerçekleştiğinin daha iyi anlaşılması için örnek bir nitel veri analizi tablosu aşağıda Tablo 2’de yer almaktadır.

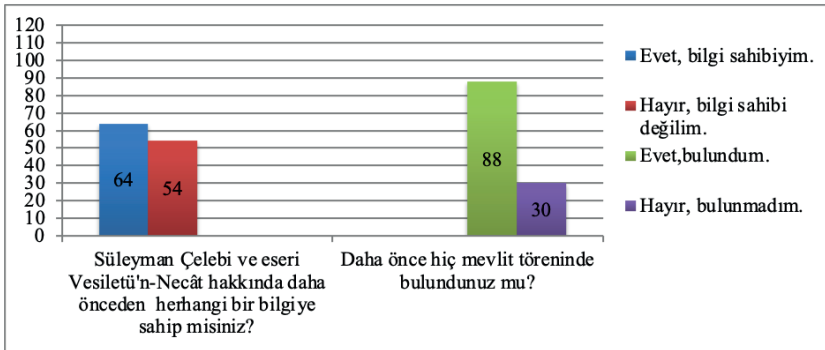
Tablo 2. Örnek Nitel Veri Analizi			
Öğrenci İfadesi	Anahtar Kelimeler	Kodlar	Kategori / Tema
“ ... İnsanların sosyalleşmesine, iletişiminin kuvvetlenmesine ve duyguların dışarı vurumuna da büyük ölçüde katkıda bulunmaktadır.”	Sosyalleşme, iletişim	Birlik ve Beraberlik	Değerler

2. Bulgular

Bu bölümde öğrencilerin Süleyman Çelebi ve eseri Vesiletü’n-Necât ve mevlit geleneğine ilişkin görüşlerini belirlemek üzere toplanan verilerin analizi ve ulaşılan bulgular yer almaktadır.

2.1. Öz Durum Değerlendirmesi Bölümüne İlişkin Bulgular

Araştırmada ilk olarak öğrencilerin konuyla ilgili mevcut var olan bilgileri ve durumlarının tespit edilmesine yönelik veriler elde edilmiştir. Bu kapsamda ulaşılan bulgular aşağıda Şekil 1’de sunulmuştur.

Şekil 1. “Öz Durum Değerlendirmesi” Temasına İlişkin Bulgular (n=118)

Şekil 1 incelendiğinde; öğrencilere yöneltilen “*Süleyman Çelebi ve Mevlit’i hakkında daha önceden herhangi bir bilgiye sahip misiniz?*” sorusuna öğrencinin yarısından fazlasının “evet, bilgi sahibiyim.” cevabı verdiği (n=64), kalan kısmının ise “hayır, bilgi sahibi değilim.” şeklinde cevap verdiği (n=54) görülmektedir.

Öğrencilerin bu isimler hakkında daha önce edindikleri bilgilerin ise daha çok lise yıllarına dayandığı ve edebiyat derslerinin Süleyman Çelebi’ye dair bilgi edinmede bir temel oluşturduğu anlaşılmaktadır. Ö39 (*Kadın, Sosyoloji, 2. Sınıf*) kodlu öğrencinin “*Süleyman Çelebi ve Mevlit’i hakkında daha önce tabii ki de bir bilgiye sahiptim fakat kapsamlı bir bilgi birikimi değildi. Edebiyat dersinde, Süleyman Çelebi’nin Mevlit’i ‘Vesîletü’n-Necât eserinin, bizlere gösterilen aruz vezninin ‘failatün failatün failun’ vezniyle yazıldığını biliyordum.*” şeklinde ifadesi ve yine Ö5 (*Kadın, Sağlık Yönetimi, 2. Sınıf*) isimli öğrencinin “*Lise zamanımda edebiyat hocamız büyük âlimlerden sıklıkla bahsedirdi.*” ifadesi bu bulguyu destekleyen görüşlerden bazılarıdır. Ayrıca bu konuda Ö20 (*Kadın, Sosyoloji, 2. Sınıf*) kodlu öğrenci “*Evet, daha önce Bursa Ulu Camii’yi ziyarete gittiğimde ailem kendi bilgileri çerçevesinde anlatmıştı.*” ve Ö13 (*Kadın, Sosyoloji, 1.sınıf*) kodlu öğrenci “*Söyleşiler, izlediğim programlar ve belgeseller dolayısıyla bilgi sahibiydim.*” ifadelerini kullanmışlardır. Buna göre, öğrencilerin edebiyat dersleri haricinde bilgi edinme kaynaklarının çeşitlilik gösterdiği anlaşılmaktadır.

Öğrencilere yöneltilen “*Daha önce hiç mevlit töreninde bulundunuz mu?*” sorusuna ise öğrencilerin büyük çoğunluğun “evet, bulundum.” cevabı verdiği (n=88), kalan kısmının ise (n=30) “hayır, bulunmadım.” şeklinde cevap verdiği görülmektedir. Bu konuda öğrenci ifadeleri incelendiğinde Ö4 (*Kadın, Ergoterapi, 2.sınıf*) kodlu öğrenci mevlit törenine bir cenaze vesilesiyle katıldığını ve duygularını şu şekilde ifade etmektedir: “*Daha önce Mevlit merasiminde bulundum. Bir yakınımın ölümü için okunan bir Mevlide gitmişim. O gün çok üzgündüm yemek dağıtılıyordu kuran okunuyordu.*” Benzer şekilde Ö18 (*Kadın, Sosyoloji, 2. Sınıf*) kodlu öğrencinin “*Küçükluğümden bu yana birçok mevlit merasiminde bulundum. Gerek cenaze sonrası Mevlitleri gerek kutlu doğum haftası mevlitleri olsun birçok mevlide katıldım.*” ifadelerinden ise genç yaşlardan itibaren farklı amaçlarla bu törenlere katıldığı anlaşılmaktadır. Ö107 (*Kadın, Sağlık Yönetimi, 3. Sınıf*) kodlu öğrenci ise mevlit törenlerinin çeşitli amaçlarla gerçekleştirildiğini desteklerken aynı zamanda bu törenlerde farklı duygu ve hislerin bir arada yaşanabildiğini şu sözlerle ifade etmektedir: “*Daha önce çevremde sünnet düğünü Mevlitleri, düğün, cenaze Mevlitlerine katıldım. Bir arada olmak, üzüntülerin ve sevinçlerin paylaşıldığı bir hava oluşurdu.*” Bu görüşlerin aksine Ö1 (*Erkek, Sağlık Yönetimi, 4. Sınıf*) kodlu öğrenci küçük yaşlarda gittiğini ve yaşadığı duyguyu şöyle ifade etmektedir: “*Katıldığım törende, pek anlayamadığım için -belki de küçük olduğum içindi- sıklığımlı hatırlıyorum.*”

2.2. Bir Değer Olarak Süleyman Çelebi, Vesîletü’n-Necât ve Mevlit Bölümüne İlişkin Bulgular

Araştırmada ikinci olarak öğrencilerin Süleyman Çelebi, eseri Vesîletü’n-Necât ve mevlit törenleri hakkındaki algılarının tespitine yönelik veriler elde edilmiştir. Bu kapsamda, öğrencilere

derin bir sevginin yansımasıdır.” ifadesi öğrencilerin edebi bakış açısının bir örneği olarak sunulabilir. Aynı şekilde Ö18 (Kadın, Sosyoloji, 2. Sınıf) kodlu öğrenci “Osmanlı İmparatorluğu döneminde Bursa’da Ulu Camii imamı, mutasavvıftır. Sade bir Türkçe ile kaleme aldığı eseri, yazıldığını günden bugüne bütün İslam coğrafyasında çok benimsenen ve sevilen bir metindir.” ifadelerini kullanmıştır.

Bu bölümde öğrencilere ikinci olarak Süleyman Çelebi, Vesîletü'n-Necât ve mevlit geleneğinin değerler bağlamında nasıl bir konumda bulunduğuna yönelik sorulara yer verilmiştir. Bu doğrultuda öğrencilere, “Süleyman Çelebi’nin Mevlit’inde hangi kök değerlere yer verilmektedir? Bu değerlerin günlük hayatımızdaki yeri hakkında neler söylersiniz? Neden?” ve “Mevlit oku(t)mak” sosyo-kültürel değerler bağlamında sizce nasıl bir yere sahiptir? Neden?” soruları yöneltilmiştir. Öğrencilerin bu sorulara verdikleri yanıtlardan oluşan kelime bulutu Şekil 3’de görülmektedir.

Şekil 3. Süleyman Çelebi, Vesîletü'n-Necât ve Mevlit Geleneğinde Değerler Hakkındaki Yanıtlardan Oluşan Kelime Bulutu

Şekil 3 incelendiğinde öğrencilerin Süleyman Çelebi, Vesîletü'n-Necât ve mevlit geleneğinde en çok “sevgi, ahlâk, birlik ve beraberlik, doğruluk, tevekkül, iyilik, güzellik, tasavvuf” gibi değerleri vurgulayarak daha çok manevi bir anlayışla insani ve İslami değerlerin varlığına vurgu yaptıkları görülmektedir. Öğrenci görüşleri genel olarak değerlendirildiğinde “sevgi” kavramına hemen hemen sürekli değinildiği görülmektedir. Bu, Süleyman Çelebi’nin ve eserinin Hz. Muhammed’i anlatması, övmesi ve adeta ona duyulan sevginin bir yansıması olarak kaleme alınmasının bir sonucu olarak değerlendirilmektedir. “Sevgi” değeri bağlamında öğrencilerin bazı ifadeleri şu şekildedir:

Ö88 (Kadın, Sağlık Yönetimi, 3. Sınıf): “Süleyman Çelebi’nin ilk kök değeri Peygamber sevgisi olmuştur. Mevlidin yazılma amacı da bundan dolayıdır. Daha

sonra Bâtûnîlik gibi inançların bozuk ve yoldan çıkarıcı olduğunu düşünerek savunma amacıyla yazmıştır. Toplumı bütünleştirmek de kök değerlerinden sayılabilir. Günümüzde bu değerler birlik olmak, sevgi, saygı, inanç yönünden hala devam etmektedir.”

Ö91 (Kadın, Sağlık Yönetimi, 3. Sınıf): “Peygamber sevgisi etrafında toparlanan bir topluluk inşa etme çabası vardı. Bunu yaparken de yapmacık bir üsluptan ziyade samimi bir şekilde inandıklarını, yaşadıklarını dile getirmiştir. Allah Rasulü s.a.v. ’e duyulan sevginin bir nişanesi olan bu eser Osmanlı coğrafyasında şehirlerden köylere kadar her yerde okunmuştur. Allah ve peygamber sevgimizi diri tutmada katkı sağlamıştır.”

Öğrencilerin değerler bağlamında ifade ettiği görüşlerde peygamber efendimize dair hususlar yalnızca “sevgi” bağlamında değil aynı zamanda onun ahlâkı ve sünneti etrafında da şekillenmiştir. Bu konuda Ö3 (Kadın, Sosyoloji, 1. Sınıf) kodlu öğrenci “Benim bulabildiğim bazı belli başlı kök değerler: Kâinat Hz. Muhammed (s.a.v.) hürmetine yaratılmıştır. Peygamber ’in sünnetine sıkı sıkıya bağlanmak gerekir. Hz. Muhammed ’in güzel vasıfları üzerinde durulmuştur. Bu değerlerin günlük hayatımızdaki yeri peygamberimizin güzel vasıflarını öğrenmemiz sünnetlerini öğrenip hayata geçirmemiz açısından önemlidir bence. Çünkü birçoğumuz artık peygamberimizin sünnetlerini bilmiyoruz.” şeklinde düşüncelerini ifade ederken, Ö7 (Kadın, Ergoterapi, 3. Sınıf) kodlu öğrenci “Peygamberin sünnetine sıkı sıkıya bağlanmak lâzımdır. Onun muhtevası, peygamberimizin güzel yaşamı olduğuna göre içerisinde ahlâki öğütler barındırması verdiği mesajlardandır.” ifadesini kullanmıştır. Bu ifadelerden de anlaşılacağı üzere öğrencilerin toplumun dinî ve millî değerlerinin Vesîletü’n-Necât’ta peygamber efendimizin hayatı ve yaşam tarzıyla harmanlanarak sunulduğunu düşündükleri görülmektedir.

Bununla birlikte öğrencilerin Vesîletü’n-Necât’ın yalnızca edebi kimliğine bağlı olarak değerlendirmeler yapmadıkları görülmektedir. Öğrenciler Vesîletü’n-Necât etrafında mevlit geleneğinin ortaya çıkardığı ve vurguladığı değerlere de görüşlerinde yer vermişlerdir. Buna göre, öğrenciler çeşitli amaçlarla gerçekleştirilen mevlit törenlerinin toplumun bir arada bulunmasına katkı sağladığını vurgulamışlardır. Bu törenlerde oluşan yemek veya tatlı yedirme gibi ikram kültürünün ve ya sevinç ve üzüntü gibi duyguları paylaşmanın başta birlik ve beraberlik olmak üzere yardımlaşma, dayanışma, paylaşma, saygı, bağlılık gibi değerlerin yaşatılmasına vesile olduğunu ifade etmektedirler. Bu görüşleri paylaşan bazı öğrenci ifadelerinden örnekler şu şekildedir:

Ö9 (Kadın, Sosyoloji, 1. Sınıf): “Mevlit okutmak, sosyo-kültürler değerler bağlamında insanları bir araya getiren bir araya toplanmasına vesile olan törenler olması açısından önemli bir konuma sahiptir. Doğumlarda, ölümlerde, cenazelerde, düğünlerde, kandillerde bu özel günlerde Kuran-ı Kerim okunur, sohbetler edilir, mevlitler okunur yemekler verilir. Bizi bir araya getirmeye vesile kılar, ortak değerlerimize manevi değerlerimize sahip çıkartır, bize kurtuluş vesilesi kılar.”

Ö14 (*Kadın, Sosyoloji, 1. Sınıf*): “Mevlit kavramı bir toplu etkinlik olduğundan toplum bağlarını güçlendirerek kolektif bir bilinç oluşturmaktadır. Bu yönden ele aldığımızda eser hem toplumsal bağlarımızı, hem de peygamber efendimizle bağlarımızı güçlendirmektedir.”

Ö102 (*Kadın, Ergoterapi, 1. Sınıf*): Mevlit, dinleyenlerin maneviyatını ve inancını güçlendirir. İnsanların milletine olan bağlılığını artırır. Topluca dinlenildiğinden birlikte olma, bir olma duygularını pekiştirir. Ayrıca toplumsal yardımlaşmaya da teşvik eder.

SONUÇ VE TARTIŞMA

Bu araştırmada üniversite öğrencilerinin Süleyman Çelebi, Vesîletü'n-Necât ve mevlit geleneği ile ilgili görüşleri tespit edilmeye çalışılmıştır. Elde edilen bulgular yorumlandığında ulaşılan sonuçlar aşağıda sırasıyla sunulmuştur.

Araştırmada ilk olarak öğrencilerin Süleyman Çelebi, Vesîletü'n-Necât ve mevlit geleneği hakkında var olan bilgileri, daha önce herhangi bir mevlit töreninde bulunup bulunmadıkları tespit edilmeye çalışılmıştır. Elde edilen veriler incelendiğinde öğrencilerin yarısından biraz fazlasının Süleyman Çelebi ve eseri Vesîletü'n-Necât hakkında bilgi sahibi oldukları sonucuna ulaşılmıştır. Öğrencilerin çoğunluğunun ise daha önce herhangi bir mevlit törenine katıldığı tespit edilmiştir. Bu sonuçlara göre, öğrencilerin çoğunluğunun Süleyman Çelebi ve eseri Vesîletü'n-Necât hakkında bilgilerinin eskiye dayandığı ancak bu isimler hakkında daha önce herhangi bir bilgiye sahip olmayan öğrenci sayısının da azımsanamayacak kadar çok olduğu söylenebilir. Ancak, herhangi bir bilgiye sahip olmayan öğrenci sayısına nispeten öğrencilerin büyük çoğunluğunun daha önce herhangi bir mevlit törenine katılmış olması dikkate değer bir sonuçtur. Naçizane, mevlit oku(t)ma törenleri İslam coğrafyasında çok uzun yıllara dayanan bir gelenektir. Günümüzde özellikle Anadolu'da sadece Hz. Peygamber'in doğum gününde değil sünnet, nikâh, doğum ve ölüm vesileleriyle, kandil gecelerinde çeşitli şekillerde mevlit törenleri gerçekleştirilmektedir (Okiç, 1975). Öğrencilerin büyük çoğunluğunun bu törenlere katılmış olması bu geleneğe olan inanın ve değerinin halen devam ettiğini bir göstergesi olarak değerlendirilebilir. Öğrencilerin var olan bilgilerinin kaynağının daha çok ortaöğretim yıllarına dayandığı, Türk Dili ve Edebiyatı derslerinin bu hususta önemli bir etken olduğu ve divan edebiyatının bir şairi olarak Süleyman Çelebi'nin ders kaynakları arasında kendisine yer bulduğu görülmektedir. Divan edebiyatının bir türü olan mevlitlerin ve mevlit türünün önemli ve en şöhretli örneğinin Vesîletü'n-Necât olması burada önemli bir etken olarak değerlendirilmektedir. Nitekim mesnevi nazım şekliyle ele alınan mevlitlerin özellikle Vesîletü'n-Necât eserin öncülüğünde geliştiği ve bu türde verilen eserlerde Vesîletü'n-Necât'ın ciddi bir tesiri olduğu görülmektedir (Top, 2017). Bu özelliği itibarıyla edebiyat derslerinde mutlaka kendisine yer bulan Vesîletü'n-Necât'ın yalnızca dini ve sosyo-kültürel alanda değil edebi olarak da şöhretli ve değerli olduğu söylenebilir. Öğrenci görüşlerinden elde edilen bir diğer sonuç ise öğrencilerin bu törenlerdeki duyguları ile ilgilidir. Öğrencilerin büyük çoğunluğunun yaşamlarının bir döneminde bir şekilde mevlit törenlerinde bulunmuş olması Türk-İslam toplumunda mevlit

geleneğinin önemli bir değer olarak yer aldığına önemli bir göstergesidir. Öğrenci ifadeleri bu törenlere yediden yetmişe tüm bireylerin katılabildiğini gösterirken, hissedilen duygularla mevlit törenlerinin ruhun doyumu ve manevi bir huzurun vesilesi, sevinç ve üzüntüleri bir arada yaşamının bir aracı olarak görüldüğü anlaşılmaktadır. Efe'ye (2009) göre dini ritüeller halk nezdinde sembolik bir değere sahiptir. Din, bütün sembollere anlam veren kuşatıcı bir kaynak olarak görülür. Bu açıdan bakıldığında mevlit geleneğinin önemli bir sembolik değere sahip olduğu ve ortak heyecanları, duyguları yansıtan ritüellerden biri olduğu söylenebilir.

Araştırmada ikinci olarak bir değer olarak Süleyman Çelebi, eseri Vesiletü'n-Necât ve mevlit törenleri hakkındaki görüşleri tespit edilmeye çalışılmıştır. Bu kapsamda öncelikle öğrencilerin edebî bir bakış açısıyla Süleyman Çelebi'yi hangi sınıflarla tanımadıkları, ona nasıl bir rol biçtikleri ve eserini nasıl değerlendirdikleri konularında görüşleri alınmıştır. Elde edilen veriler incelendiğinde öğrencilerin bu isimlerle ilgili görüşlerinde kullandıkları kelimelerin “*Hz. Muhammet, divan şairi, mevlit, âlim, Ulu Camii, Türkçe, peygamber, özel, duygulu, ünlü, şiir, Çelebi, Bâtınlık, din şairi, imam, ölüm, doğum, sünnet, sevgi, edebiyat, Bursa, ahlâk, kaside*” olduğu görülmüştür. Öğrencilerin en çok vurgu yaptıkları ifadeler ise Hz. Muhammed ve ona duyulan sevgi ile ilgilidir. Vesiletü'n-Necât'ın yazılış amacına bakıldığında Türk halkının peygamber sevgisini dile getirmek ve Hz. Peygamber'in diğer peygamberlerden fazilet itibarıyla üstün olduğunu ispat etmek olduğu anlaşılmaktadır (Metin, 2020). Öğrencilerin vurgu yaptıkları kelimelerin bu minvalde şekillenmiş olmasının öğrencilerin özünde Vesiletü'n-Necât'ın yazılış amacını anladıkları, içeriğine hâkim oldukları şeklinde değerlendirilebilir. Bu aynı zamanda Vesiletü'n-Necât'ın sade dil ve üslubuyla da ilişkilendirilebilecek bir sonuç olarak görülebilir. Nitekim Mevlit, Türkçe olarak ele alınan bir eserdir ve içlilik (lirizm) ile öğreticiliğin (didaktizm) birleştiği bir eser olarak bilinmektedir (Metin, 2020). Öğrencilerin kullandığı diğer ifadelerle bakıldığında da eserin bu edebî yönünün vurgulandığı dikkat çekmektedir. Öğrenciler bu bölümde Vesiletü'n-Necât'ın Türkçe olarak yazılmasına, divan edebiyatının mevlit türündeki şaheser bir örneği olmasına ve duygulu ve coşkulu bir eser olmasına sıklıkla vurgu yapmışlardır. Öğrencilerin bu bölümde vurguladıkları ve dikkat çeken ifadelerinden biri ise Süleyman Çelebi'nin Bursa Ulu Camii imamı olarak görev yaptığını belirtmeleri ve hatta bazı öğrencilerin Süleyman Çelebi ve eseri Vesiletü'n-Necât'la tanışmalarının Bursa gezilerine dayandığı görülmektedir. Bu sonuç değerlendirildiğinde Türk-İslam coğrafyasında önemli bir komumda bulunan Bursa ilinin tarihi ve kültürel değerini vurgulamak önemlidir. Osmanlı'nın kuruluşundan kısa bir süre sonra fethettiği Bursa, adeta bir Mevlit şehridir. Bursa'da Vesiletü'n-Necât'tan önce ve sonra çeşitli mevlit metinleri kaleme alınmıştır (Mermer, 2022). Ancak Çapku'ya (2015) göre yazılış amacı itibarıyla Süleyman Çelebi'nin Vesiletü'n-Necât'ı dönemin Bursa'sındaki toplum yapısı ve onların sosyal-siyasal açıdan ortak kavram ve değerler etrafında kaynaştırılması gibi bir amacı da bünyesinde barındırmaktadır. Dolayısıyla Bursa için Vesiletü'n-Necât ayrı bir değere sahiptir. Tüm bunlar değerlendirildiğinde sonuç olarak, öğrencilerin Süleyman Çelebi'ye ve eseri Vesiletü'n-Necât'a hem edebî yönden hem de kaleme alındığı yer, zaman ve amaç bakımından hâkim oldukları anlaşılmaktadır.

Bu bölümde öğrencilere ikinci olarak doğrudan değerler bağlamında çeşitli sorular yöneltilmiş ve Vesîletü'n-Necât ile mevlit geleneğinin hangi değerleri yansıttığı, sosyo-kültürel değerler bağlamında konunun ne olduğu konusunda görüşleri tespit edilmeye çalışılmıştır. Elde edilen veriler değerlendirildiğinde, öğrencilerin en çok “*sevgi, ahlâk, birlik ve beraberlik, doğruluk, tevekkül, iyilik, güzellik, tasavvuf*” kavramlarını kullandıkları ve bu bağlamda gerek İslami gerekse insani değerlerin varlığına dikkat çektikleri görülmektedir. Değerler, insan davranışlarını yönlendiren (Yel ve Aladağ, 2015), bireylerin karakterini ve bakış açısını belirleyen (Yeşil ve Aydın, 2007), yaşamda önem verdiğimiz düşüncelerdir (Doğanay, 2012). Değerlerin aktarımı, bireylerin mensubu olduğu toplumun kabul ettiği tutum ve davranışları kazanması ve böylece toplumsal bir ahengin sağlanması için önemlidir (Taş, 2021). Değer aktarımında edebî eserlere, Türk büyüklerine ve onlardan aldığımız fikir ve öğütlere yönelmek önemli bir yoldur. Geçmişten günümüze tüm yönleriyle değerlendirildiğinde Süleyman Çelebi ve Vesîletü'n-Necât bu yönde kabul görmüş önemli bir değerdir. Halk arasındaki mevlit törenleri ve ona atfedilen önem göz önünde bulundurulduğunda Vesîletü'n-Necât'ın halkın ortak değerlerini içeren bir anlayış ve üsluba sahip olduğu değerlendirilebilir. Bu bağlamda Süleyman Çelebi'nin eserinde en çok sevgi, ahlâk, birlik ve beraberlik gibi değerleri vurguladığı söylenebilir. Öğrenci ifadelerinden de anlaşılacağı üzere Vesîletü'n-Necât'ın ve mevlit geleneğinin değer taşıyıcı bir role sahip olduğu söylenebilir. Öğrenciler, eserin yalnızca edebî kimliği ve içeriği ile değil aynı zamanda mevlit oku(t)ma törenleriyle birlikte ortaya çıkan değerleri de vurgulamaktadırlar. Türk - İslam toplumunda doğumdan ölüme hayatın her aşamasında herhangi bir vesileyle mevlit okutulmaktadır. Bu törenlerde genellikle hep birlikte duaların yapılması, törenin bitiş aşamasında ikramın yapılması, ev sahibinin konuklarına bir çeşit teşekkür için ya da konukların töreni hatırlamalarını sağlaması için küçük hediyelerin sunulması gibi uygulamalar söz konusudur (Akarpınar, 2006). Öğrenciler bu uygulamaları itibarıyla çeşitli amaçlarla gerçekleştirilen mevlit törenlerinin toplumun bir arada bulunmasına destek olduğunu vurgulamışlardır. Bu törenlerde oluşan yemek veya tatlı yedirme gibi ikram kültürünün ve ya sevinç ve üzüntü gibi duyguları paylaşmanın başta birlik ve beraberlik olmak üzere yardımlaşma, dayanışma, paylaşma, saygı, bağlılık gibi değerlerin yaşatılmasına vesile olduğunu ifade etmişlerdir.

Özetle, üniversite öğrencilerinin Türk kültüründe önemli bir yere sahip Süleyman Çelebi ve eseri Vesîletü'n-Necât özelinde mevlit geleneğine hâkim oldukları görülmüştür. Öğrencilerin büyük bir kısmı hayatlarının bir döneminde Mevlit ve/veya mevlit törenleri ile bir şekilde karşılaşmışlardır. Öğrencilerin çoğunluğu bu geleneğin çevrelerinde çeşitli amaçlarla devam ettirildiğini vurguladıkları görülmüştür. Öğrencilerin hem edebî hem de sosyo-kültürel anlamda Süleyman Çelebi ve eserini bildikleri, yazılış amacının farkında oldukları ve bu iki ismi Türk - İslam dünyasında yaşatılan ve yaşatılmaya da devam edecek bir değer olarak gördükleri söylenebilir. Bununla birlikte, hayatlarında Süleyman Çelebi, Vesîletü'n-Necât ve mevlit geleneği ile hiçbir şekilde karşılaşmamış öğrencilerinde bulunduğu görülmüştür. Bu vesileyle toplumda bu kadar yaygınlaşmış bir geleneğin ve bu geleneğin öncüsü Süleyman Çelebi ve eseri Vesîletü'n-Necât'ın tanınması, tanıtılması ve yaşatılmasına yönelik her eğitim kademesinde ders konularının artırılması; şiir, hikâye, senaryo, makale vb. çeşitli sanatsal ve bilimsel faaliyetlerin

yürütölmesi; medyanın iŖe koŖulduđu film, belgesel, videoların hazırlatılması; sivil toplum kuruluŖlarınca tanıtım faaliyetlerine yer verilmesi; üniversitelerde kongre, sempozyum gibi akademik faaliyetlerin gerekleŖtirilmesi; ölkemizde bir üniversitede Süleyman elebi kürsüsü ya da enstitüsünün kurulması önerilmektedir.

Hakem Değerlendirmesi: DıŖ bağımsız.

Yazar Katkıları: alıŖma Konsepti/Tasarım- S.D., L..; Veri Toplama- S.D., L..; Veri Analizi/Yorumlama- S.D., L..; Yazı Taslağı- ;S.D., L.. İçeriğin EleŖtirel İncelemesi- S.D., L..; Son Onay ve Sorumluluk- S.D., L..

ıkar atıŖması: Yazarlar ıkar atıŖması bildirmemiŖtir.

Finansal Destek: Yazarlar bu alıŖma için finansal destek almadığını beyan etmiŖtir.

Peer-review: Externally peer-reviewed.

Author Contributions: Conception/Design of Study- S.D., L..; Data Acquisition- S.D., L..; Data Analysis/ Interpretation- S.D., L..; Drafting Manuscript- S.D., L..; Critical Revision of Manuscript- S.D., L..; Final Approval and Accountability-S.D., L..

Conflict of Interest: The authors have no conflict of interest to declare.

Grant Support: The authors declared that this study has received no financial support.

KAYNAKA/REFERENCES

- Akarpınar, R. B. (2006). Mevlid törenlerinin yapısı. *Türkbilgi*, (12), 38-63.
- Akdağ, S. (2008). Süleyman elebi'nin Mevlid'i üzerine. *Türkiye AraŖtırmaları Enstitüsü Dergisi*, 36, 81-87.
- Aksoy, H. (2007). Eski Türk Edebiyatı'nda Mevlidler. *Türkiye AraŖtırmaları Literatür Dergisi*, (9), 323-332 .
- Alvan, T. ve Alvan, M.H. (2016). *Saz ve söz meclisi*. Ŗule Kitabevi, İstanbul.
- Creswell, J. W. (2013). *Qualitative inquiry & resaerch design: Choosing among five approaches (Third edition)*. New York: Sage.
- apku, A. (2015). Süleyman elebi'nin Mevlid'ine felsefi bir bakıŖ. *RumeliDE Dil ve Edebiyat AraŖtırmaları Dergisi*, (2), 59-66.
- Doğanay, A. (2012). *Değerler eğitimi*. Cemil Öztürk (ed.), Sosyal Bilgiler Öğretimi, (ss. 225-256) içinde, Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık
- Efe, A., (2009). Türk toplumunda mevlid merâsimlerinin yeri ve fonksiyonları. *Dokuz Eylöl Üniversitesi İlahiyat Faköltesi Dergisi*, 29, s.491-531.
- İzeti, M. (2007). *Rumeli insanında Peygamber sevgisi ve Mevlid geleneği*. Kara, M. ve Kemikli, B. (Ed.) Süleyman elebi ve Mevlid: YazılıŖı, YayılıŖı ve Etkileri (s. 345-351) içinde. Bursa: Osman Gazi Belediyesi Yayınları.
- KarataŖ, A. İ. (2008). Osmanlı toplumunda Hz. Peygamber sevgisinin tezahürü olarak kurulan mevlid vakıfları. *İSTEM*, 11, 47-77.
- Kemikli, B. (2018). *Süleyman elebi ve Mevlid*. İstanbul: Ketebe Yayınevi
- Kurt, A. O. (2006). Süleyman elebi'nin Mevlid'inde (Vesiletü'n-Necât) mitolojik unsurlar. *EKEV Akademi Dergisi*, 10(29), 179-190.
- Mermer, K. (2022). Kurucu bir metin olarak Mevlid'in (Vesiletü'n-Necât) kaynakları bakımından değerlendirilmesi, estetik değerü ve yeniden üretilebilirliği. *Ankara Üniversitesi İlahiyat Faköltesi Dergisi*, 63(1), 247-273.

- Metin, İ. (2020). “Türklerde Hz. Peygamber sevgisine bir örnek olarak Süleyman Çelebi'nin “Vesîletü'n-Necât” adlı eseri”. *Akademik Tarih ve Düşünce Dergisi*, 7, 1644-1672.
- Najmuldeeni, A. (2021). Düünden bugüne Mevlid'in tarihsel gelişimine yönelik bir değerlendirme. *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi (ASEAD)*, 8(2), 711-723.
- Okıç, M. T. (1975). Çeşitli dillerde mevlidler ve Süleyman Çelebi mevlidinin tercemeleri. *Atatürk Üniversitesi İslâmî İlimler Fakültesi Dergisi*, 1, 17-78.
- Pala, İ. (2002). *Ansiklopedik Divan Şiiri Sözlüğü* (6. Baskı). İstanbul: L&M Yayınları.
- Pekolcay, A.N. (2004). *Mevlid*. İslam Ansiplopedisi, cilt.29, Ankara
- Pekolcay, A.N. (2018) *Mevlid / Süleyman Çelebi*. İstanbul: Dergâh Yayınları.
- Taş, H. (2021). Mesnevi'de değerler ve Mesnevi'nin değerlere bakışı. *Milli Eğitim Dergisi*, 50(230), 745-767.
- Top, Y. (2017). Ayasofya Hatîbi Hamdullâh Hamdî (ÖH 983/1575)'nin Mevlûdü'n-Nebî'si. *Divan Edebiyatı Araştırmaları Dergisi*, 2(19), 345-432.
- Uraler, A. (2020). Mevlid geleneği: Ömrüne yemin olsun ki!. *Hadis Tetkikleri Dergisi*, 18(1), 27-67.
- Yel, S. ve Aladağ, S. (2015). *Sosyal Bilgiler'de değerlerin öğretimi*. Sosyal Bilgiler Öğretimi. M. Safran (Ed.), 4.Baskı, Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Yeşil, R. ve Aydın, D. (2007). Demokratik değerlerin eğitiminde yöntem ve zamanlama. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 11(2), 65-84.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2016). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.